

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖLLE

- Asia:** Lausunto yksityistielain kokonaisuudistusta koskevasta luonnoksesta 25.1.2017 hallituksen esitykseksi
- Viite:** Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö 25.1.2017 (LVM/2302/3/2015)

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry (jäljempänä Tuomariliitto) esittää yllä mainitun hallituksen esityksen luonnoksen johdosta lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Vuonna 1963 voimaan tulleen yksityistielain (laki yksityisistä teistä) uudistamista on vaadittu vuosikymmeniä. Kun uudistamiseen on vihdoin ryhdytty, sitä ei tulisi pilata liialla kiireellä ja liian kapealla asiantuntemuksella. Lausuttavana olevan esitysluonnoksen laatua olisi varmuudella parantanut ministeriön ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttäminen sitä valmisteltaessa ja kirjoitettaessa. Tällaisia asiantuntijoita olisi ollut saatavissa muun muassa Maanmittauslaitoksesta ja maa- ja metsätalouden tutkimuskeskuksesta.

Asiantuntemuksen ja ilmeisesti lainvalmistelukokemuksenkin puute paistaa valitettavasti läpi esitysluonnoksesta monin tavoin. Voimassa olevan yksityistielain osittainen vaikeaselkoisuus, jonka poistamisen olisi pitänyt olla eräs keskeisistä lain uudistamisen tavoitteista, on paljolti säilytetty esitysluonnoksen säännöselähdöksissä. Muutoksenhakua tiekunnan kokousten päätöksiin koskevat, jäljempänä erikseen käsiteltävät ehdotukset osoittavat, ettei valmistelijoilla ole ollut riittävää käsitystä maa- ja metsätalouden asemasta tuomioistuinjärjestelmässämme. Esitysluonnos poikkeaa lisäksi osin myös puhtaasti kielellisesti lainvalmistelussa vaikiintuneista kirjoitustavoista, eikä se kaikilta osin täytä kohtuudella asetettavia oikeakielisyy- ja selkeysvaatimuksia.

Muutoksenhaku tiekunnan päätökseen

Tuomariliitto puuttuu lausunnossaan lähemmin ainoastaan sen kannalta merkitykselliseen kysymykseen muutoksenhausta tiekunnan päätökseen.

Tuomariliitto **vastustaa** esitystä siitä, että tiekunnan päätöksestä haettaisiin muutosta suoraan maa- ja metsätalouden tutkimuskeskukseen.

Ehdotetun yksityistielain 72 §:n mukaan tieosakas tai muu asianosainen voisi "haastehakemuksella" saattaa maa- ja metsätalouden ratkaistavaksi sellaisen tiekunnan kokouksen tai perustamiskokouksen päätöksen, jonka katsoo tehdyn vastoin lakia tai loukkaavan hänen oikeuttaan tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Nyt voimassa olevan lain mukaan tuollaiset asiat käsitellään ensin kunnan tielautakunnassa, jotka esitysluonnoksessa ehdotetaan lakkautettaviksi.

Tuomariliitto toteaa, että varsinkin pienten kuntien tielautakunnilta puuttuu asiantuntevia valmisteluresursseja ja riittävän juttukannan tuomaa kokemusta. Sen vuoksi esitys kunnallisten tielautakuntien lakkauttamisesta on sinänsä perusteltu. Tuomariliitto kuitenkin **vastustaa** jyrkästi ehdotettua muutoksenhakujärjestelmää seuraavilla perusteilla:

Kiinteistönmuodostamislain 242 §:n mukaan maa- ja metsätalouden oikeus on muutoksenhakutuomioistuimien, jotka ratkaisee sen käsiteltäväksi säädetty valitukset ja vastaavissa asioissa tehdyt kantelut. Maa- ja metsätalouden ratkaisuihin haetaan kiinteistönmuodostamislain 238 §:n nojalla muutosta korkeimmalta oikeudelta valituslupaa pyytämällä. Maa- ja metsätalouden oikeus on siis - huolimatta organisatorisesta järjestämisestään käräjäoikeuden osaksi - hovioikeustasoinen ylioikeus, joka käsittelee muutoksenhakemuksia eikä ensiasiateena haastehakemuksella vireille pantavia kanneasioita. Esitysluonnoksen mukainen ehdotus vastaa sitä, että ehdotettaisiin hovioikeuksien alkavan ensiasiateena käsitellä jotain riita-asioiden asiaryhmää.

Kiinteistönmuodostamislain 21 luvun säännökset oikeudenkäyntimenettelystä maa- ja metsätalouden oikeudessa on sovitettu nimenomaan muutoksenhakutehtävän hoitamista varten. Säännösten lähtökohtana on se, että maa- ja metsätalouden oikeudenkäyntinä olevassa asiassa on jo annettu perusteltu päätös, jonka oikeellisuus on valituksella saatettu maa- ja metsätalouden oikeudeksi tutkittavaksi. Tämän vuoksi maa- ja metsätalouden oikeudessa järjestetään valmisteluistuntoja vain poikkeuksellisesti ja pääsääntöisesti kirjallisesta valmistelusta siirrytään suoraan pääkäsittelyyn. Niinpä kiinteistönmuodostamislain 21 lukuun ei sisällykään erillisiä säännöksiä valmisteluistunnosta, vaan tältä osin noudatetaan lain 270 §:ään sisältyvän yleisviittauksen nojalla soveltuvin osin "yleisistä tuomioistuimista voimassa olevia säännöksiä", toisin sanoen riita-asioiden oikeudenkäyntiä koskevia säännöksiä. Esitysluonnoksen mukaisessa yksityistielain 98 §:ssä viitattaisiin maa- ja metsätalouden oikeuteen saatetun asian käsittelyn ja maa- ja metsätalouden oikeuden ratkaisua koskevan muutoksenhaun osalta kiinteistönmuodostamislain säädettyyn. Esitysluonnoksessa ei siten ole millään tavoin otettu huomioon ehdotetun käsittelyjärjestyksen (kanneasia) eroa valitusasian käsittelystä ja tämän eron merkitystä oikeudenkäyntiä koskevien säännösten sisällön kannalta.

Koska tiekunnissa toimivat maallikot, on havaittu, että niiden päätöksenteossa on runsaasti sekä menettelyllisiä että sisällöllisiä virheitä. Toisinaan tiekunnassa tieosakkaiden enemmistö voi jopa käyttää asemaansa väärin oman edun tavoitteluun tai muihin epäasianmukaisiin päämääriin. Jos maa- ja metsätalouden oikeudet joutuisivat ensiasiateena selvittämään tuollaisia epäselvyyksiä, siihen sitoutuisi resursseja, jotka muutoin olisivat käytettävissä maa- ja metsätalouden oikeuksien tehtävien ja yhteiskunnan kannalta tärkeämpien asiaryhmien käsittelyyn. Sen vuoksi tiekuntien päätöksenteon ja maa- ja metsätalouden välille tarvitaan edelleen asianmukainen suodatin. Tuon elimen on mahdollistettava todellinen muutoksenhaku tiekuntien päätöksistä kohtuullisin käsittelykustannuksin.

Muutosta maa- ja metsätalouden ratkaisuun haetaan edellä todetulla tavalla korkeimmalta oikeudelta valituslupaa pyytämällä. Valituslupan myöntäminen on yleensäkin ja erityisesti maa- ja metsätalouden asioissa hyvin harvinaista. Esitysluonnoksessa ehdotettu järjestelmä johtaisikin käytännössä tilanteeseen, jossa asianosaisen tosiasiallinen mahdollisuus hakea muutosta ensiasteen ratkaisuun tiekuntien päätöksiä koskevista asioista jäisi teoreettiseksi. Tämä olisi ongelma muutoksenhakuoikeuden tehokkuuden näkökulmasta. Mikäli taas korkein oikeus puheena olevan ongelman lieventämiseksi joutuisi ottamaan suuremman roolin tiekuntariidoissa, seurauksena saattaisi olla sen työmäärän hallitsematon kasvu, joka veisi sen resursseja tärkeämmiltä asioilta.

Maa- ja metsätaloudessa noudatetaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun riita-asioiden kulusäännöksiä, joiden mukaan hävinnyt asianosainen pääsääntöisesti korvaa voittajan täysimääräiset oikeudenkäyntikulut. Pelkästään maa- ja metsätalouden oikeudenkäyntimaksu on nykyisin 500 euroa, minkä lisäksi asianosaiset kokevat usein perustellusti tarvetta käyttää maa- ja metsätaloudessa lainoppinutta asiamiestä tai avustajaa. Tarve tähän vain korostuisi, mikäli maa- ja metsätalouden oikeus joutuisi käsittelemään ensimmäisenä ja tosiasiallisesti ainoana asteena tiekuntien päätöksiä koskevia asioita. Esitysluonnoksessa on arvioitu häviäjän normaalikustannukseksi 6.000-7.000 euroa, joka on liian alhainen, jos molemmilla osapuolilla on asianajajat. Lainoppineen asiamiehen tai avustajan käyttäminen molemmilla puolilla nostaa jo nykyisin hävinneen osapuolen kuluriskin maa- ja metsätalouden asioissa jopa runsaasti yli 10.000 euroon. Mikäli maa- ja metsätalouden oikeudenkäytely kysymyksessä olevissa tiekunta-asioissa painottuisi entistä enemmän valmisteluun istunnossa, mihin esitysluonnoksessa ehdotettu järjestely olisi omiaan johtamaan, kuluriski muodostuisi usein vieläkin suuremmaksi. Tämä olisi omiaan estämään perusteltuakin muutoksenhakua tiekuntia koskevista asioista.

Edellä esitetyillä perusteilla Tuomariliitto katsoo, että tiekunnan päätökseen tyytymättömän tulisi voida saattaa asia **Maanmittauslaitoksen yksityistietoimitukseen**. Maanmittauslaitoksen toimitusinsinööreillä on jo nyt muiden yksityisteitä koskevien toimitusasioiden johdosta erittäin vankka ammattitaito yksityistielain soveltamisesta. Tietoimituksissa käsitellään jo nykyisin muun muassa tieyksiköitä sekä käyttömaksuja ja niiden perusteita koskevia asioita. Esitysluonnoksen mukaan tällaisia asioita käsiteltäisiin myös uuden lain mukaisissa yksityistietoimituksissa. Nämä kysymykset ovat keskiössä valtaosassa kunnallisille tielautakunnille nykyisin kuuluvista tiekuntien päätöksiä koskevista muutoksenhakuasioista. Maanmittauslaitoksen toimitusmaksut ovat kohtuullisia ja sen asianosaisille määräämien edunvalvontakustannusten määrät ovat pysyneet kohtuullisina. Se, että Maanmittauslaitos ei ole aiemmin käsitellyt tiekuntien päätöksiä koskevia asioita, ei saa olla este järkeväksi havaittujen uusien tehtävien antamiseen sille. Maanmittauslaitos käsittelee nykyään ongelmitta kirjaamisasiat, jotka vuosisatoja käsiteltiin alioikeuksissa.

Mikäli edellä olevaa esitystä muutoksenhaun järjestämiseksi ei jostakin syystä pidettäisi mahdollisena, Tuomariliitto esittää toissijaisesti harkittavaksi Suomen Tieyhdistyksen tiettävästi esittämien **maakunnallisten tielautakuntien** perustamista. Maakunnallisille tielautakunnille olisi Tuomariliiton käsityksen mukaan mahdollista taata asiantuntevat valmisteluresurssit ja riittävä juttukanta. Tuomariliiton käsityksen mukaan

esimerkiksi esitysluonnoksessa ehdotettujen maakunnallisten sovittelu-elinten perustamiseen ja toimintaan tarvittavat resurssit tulisivat tehokkaampaan käyttöön maakunnallisille tielautakunnille osoitettuna.

Maanmittauslaitoksen yksityistietoimituksista - tai mahdollisesti perustettavien maakunnallisten tielautakuntien päätöksistä - voitaisiin hakea muutosta maa- oikeuksiin.

Missään tapauksessa muutoksenhakua tiekuntien päätöksistä ei tule säätää tapahtuvaksi esitysluonnoksessa ehdotetulla tavalla kanneteitse maa- oikeuteen. Vielä tätäkin huonompi vaihtoehto olisi esitysluonnoksen yleisperusteluissa (s. 12-13) väläytetty muutoksenhaun säätäminen tapahtuvaksi kärjäoikeuksissa, joilta puuttuu - maa- oikeuksina toimivia lukuun ottamatta - kokonaan kokemus yksityistielain soveltamisesta.

Lainvalmistelun jatkaminen

Tuomariliiton käsityksen mukaan kysymyksessä oleva säädöshanke on perusteellisen jatkovalmistelun tarpeessa. Tuo jatkovalmistelu on aiheellista suorittaa työryhmässä, jossa myös paras yksityistieasioiden asiantuntemus viranomaispuolelta eli Maanmittauslaitoksesta ja maa- oikeuksista on edustettuna.

Lausunnon valmistelu

Lausunnon valmistelusta on vastannut kärjätuomari, maa- oikeusasioiden vastuutuomari Pekka Louhelainen. Lausuntoasiaa on käsitelty Kärjäoikeustuomarit ry:n hallituksessa 6.3.2017 sekä Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa 13.3.2017.

Turussa 21.3.2017

Tuomariliiton puheenjohtaja,
hovioikeudenneuvos

Kimmo Vanne